

AINEOPETUSSUUNNITELMA

PIANO

PIRKAN OPISTO Musiikin taiteen perusopetus / Pirkan musiikkiopisto

Tämä aineopetussuunnitelma koskee Pirkan opistossa annettavan musiikin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta pianonsoiton osalta.

TASOSUORITUSTEN SISÄLLÖT

Ulkoa soittaminen

Ohjelma soitetaan pääasiassa ulkoa. Nuotteja saa käyttää kuitenkin uuden musiikin teoksissa sekä yhteismusisoinnissa.

Ohjelmisto

Ennen tasosuoritusta oppilaalla tulee olla soitettuna suoritettavaan ohjelmaan nähden noin kolminkertainen, monipuolinen ohjelmisto.

Perustaso 1:ssä ohjelmisto voi koostua vapaasi erityyillisistä kappaleista.

Perustaso 2:ssa ja 3:ssa ohjelmiston odotetaan sisältävän myös eri tyylikausia.

Kadenssit

Perustaso 1 soitetaan omavalintainen kadenssi.

Perustaso 2 ja 3 soitetaan kaikki kolmen käännöksen kadenssit.

Käytännönvalmius – ohjelmisto-osuus

Käytännön valmius –osuuden (asteikot, prima vista, vapaa säestys) voi suorittaa erikseen joko ennen tai jälkeen ohjelmisto-osuuden. Osat tulisi suorittaa kuitenkin peräkkäisten lukukausien aikana.

Tasosuorituksen ohjelman voi suorittaa oppilaskonsertin yhteydessä.

Tasosuoritusohjelmiin liittyvät yleiset suositukset

Kaikkiin tasosuoritukseen suositellaan sisällytettävän yhteismusisointia. Perustaso 1:ssä sekä 2:ssa yhteismusisointi voi tapahtua myös oman opettajan kanssa.

Oppilaalle pyritään antamaan tasosuorituksessa mahdollisuus myös omien sävellysten sekä improvisaatioiden esittämiseen.

Tasosuorituksen ohjelmisto-osuuden voi suorittaa matinean tai konsertin yhteydessä.

Oman sävellyksen / improvisaation esittäminen tasosuorituksessa

Ohjelman lisäksi voidaan esittää oma sävellys tai improvisaatio.

Improvisaation valmistamiseen annetaan hetki aikaa.

Omasta sävellyksestä ei tarvitse antaa lautakunnalle nuottia.

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT OPINTOTASOITTAIN

Perustaso 1

YLEISET TAVOITTEET

Oppilas

- * löytää luontevan soittoasennon
- * oppii lukemaan helppoa nuottitekstiä
- * oppii harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- * saa valmiuksia fraseeraukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- * kykenee tuomaan esiin kappaleen luonnetta ja tunnelmaa
- * saa valmiuksia uusien sävellysten oppimiseen
- * saa valmiuksia ulkoa soittamiseen
- * saa valmiuksia yksinkertaisten musiikillisten rakenteiden hahmottamiseen
- * saa ohjausta esiintymiskäyttäytymiseen
- * saa kokemusta esiintymistilanteista
- * saa valmiuksia yhteismusisointiin
- * rohkaistuu improvisoimaan ja säveltämään
- * kiinnostuu musiikin kuuntelemisesta
- * osaa pitää hyvää huolta soittimesta
- * suorittaa vapaan säestyksen perustaso 1:n opinnot pianonsoiton perustason 1 ja 2 opintojen aikana
- * vapaan säestyksen tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perustehoilla (I-IV-V7)

SISÄLTÖ

Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen.

Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.

Helppoja kappaleita, jotka edustavat eri tyyliä ja tyylikausia sekä ovat tempoiltaan ja tunnelmiltaan erilaisia.

Suomalaista musiikkia.

Prima vista –soittoa.

Yhteismusisointia.

Tutustuminen vapaaseen säestykseen aloitetaan kun oppilaan valmiudet antavat siihen mahdollisuuden. Ohjelmistona käytetään kansan- ja lastenlauluja sekä muuta sopivaa ohjelmistoa.

Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

SUORITUS

Ohjelma Kolme eri tyylistä kappaletta, joista yksi on etydi tai etydinomainen kappale.

Kappaleiden suositellaan olevan eri sävellajeissa.

Asteikot 8 vapaavalintaista asteikkoa, joista kysytään paikan päällä kaksi.

Asteikot soitetaan kahden oktaavin alueelta, kädet yhdessä.

Asteikkoja ei ilmoiteta etukäteen.

Kadenssit Oppilas tutustuu harjoitettujen asteikkojen kadenssikäännöksiin,

joista tasosuorituksessa soitetaan yksi omavalintainen kadenssi

Prima vista Alkeistason kappale

Arvostelu Hyväksytty – uusittava

Lautakunta 1 + oma opettaja

Kesto arvosteluineen 15 minuuttia

Muuta Asteikkoja ei ilmoiteta etukäteen myöskään uusintatilanteessa

Perustaso 2

YLEISET TAVOITTEET

Oppilas:

* oppii edelleen harjoittelun peruselementtejä: säännöllisyyttä, monipuolisuutta

ja itsenäisyyttä

* kiinnittää huomiota luontevaan soittoasentoon

* kehittää nuotinlukutaitoaan

* oppii edelleen harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä

- * saa lisää valmiuksia fraseeraukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- * kykenee oppimaan uusia sävellyksiä
- * saa lisää valmiuksia ulkoa sekä kuulonvaraisesti soittamiseen
- * kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- * on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- * kehittää edelleen valmiuksiaan yhteismusisointiin
- * improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- * kuuntelee musiikkia ja tutustuu eri tyylikausien musiikkiin sekä kuuntelemalla että soittamalla
- * suorittaa vapaan säestyksen perustaso 1:n opinnot pianonsoiton perustason 1 ja 2 opintojen aikana
- * vapaan säestyksen tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perusteilla (I-IV-V7) reaalisointumerkeistä sekä tutustuu musiikin kuulonvaraiseen tuottamiseen

SISÄLTÖ

Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen.

Kromaattinen asteikko kahden oktaavin alueelta. Kromaattinen asteikko voidaan soittaa kädet erikseen.

Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.

Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.

Suomalaista musiikkia.

Aikamme musiikkia.

Prima vista -soittoa.

Yhteismusisointia.

Säestystehtäviä.

Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

SUORITUS

Ohjelma Neljä eri tyylistä ja eri aikakautta edustavaa kappaletta, joista yksi on etydi tai etydinomainen kappale

Kappaleiden suositellaan olevan eri sävellajeissa.

Asteikot 8 uutta vapaavalintaista asteikkoa, joista kysytään paikan päällä

kaksi

Astekot soitetaan neljän oktaavin alueelta, kädet yhdessä.

Asteikkoja ei ilmoiteta etukäteen

Kadenssit Oppilas valmistaa harjoitetuista asteikoista kadenssit kolmessa

käännöksessä

Prima vista Perustaso 1:n tasoinen kappale

Säestystehtävä Oppilas saa valmistella säestystehtävää lautakunnan miettiessä

palautetta ohjelmisto-osuudesta.

Kappale on perustehoja I-IV-V7-I noudattava, säestystehtävää varten sävelletty kappale ja siten jokaiselle tasosuorituksen tekijälle tuntematon.

Kappaleen soinnut on ilmaistu sointumerkeillä.

Oppilaan on tarkoitus tuottaa tehtävään säestys, melodian soittaa tai laulaa lautakunnan jäsen.

Oppilasta kannustetaan käyttämään säestyksessä sointukäännöksiä. Perusmuotoisten sointujen käyttö ei kuitenkaan ole peruste säestystehtävän uusimiselle.

Säestys on joko tasajakoinen (humppa-) säestys, kolmijakoinen (valssi-) säestys tai 6/8 (murtosointu) –säestys. Oppilaan odotetaan tunnistavan myös alla breve –tahtilaji.

Säestystehtävää varten harjoitetun ohjelmistolla ei ole määriteltyä laajuutta. Opettaja voi halutessan eritellä vapaan säestyksen ohjelmiston muun soitetun ohjelmiston yhteydessä, mutta sitä ei erikseen vaadita.

Säestystehtävä arvostellaan asteikolla hyväksytty - uusittava

Arvostelu 1 – 5 – uusittava

Lautakunta 2 + oma opettaja

Kesto arvosteluineen 30 minuuttia

Perustaso 3

YLEISET TAVOITTEET

Oppilas:

- * omaksuu kehoystävälliset soitto- ja harjoittelutavat
- * ymmärtää hyvän ergonomisen soittoasennon, kehonhallinnan ja kehon huoltamisen sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin merkityksen
- * saa valmiuksia elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- * kykenee soittamaan ulkoa ja kuulonvaraisesti
- * kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- * on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- * ottaa osaa yhteismusisointiin ja kykenee toimimaan ryhmän jäsenenä
- * kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- * osaa säestää kappaleita sointumerkeistä
- * improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- * kuuntelee musiikkia, tutustuu oman aikansa musiikkiin sekä suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä esityksinä

SISÄLTÖ

Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen.

Kromaattinen asteikko soitetaan neljän oktaavin alueelta.

Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.

Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyyliä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.

Suomalaista musiikkia.

Aikamme musiikkia.

Prima vista –soittoa.

Yhteismusisointia.

Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä.

Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

SUORITUS

Ohjelma Vähintään neljän kappaleen tai 20 minuutin laajuinen

monipuolinen ohjelma, josta yhden kappaleen on oltava laajamuotoinen (I ja II osa / nopea ja hidas osa), yhden etydi tai etydinomainen kappale

On suositeltavaa, että ohjelma sisältää myös aikamme musiikkia.

Asteikot 8 uutta vapaavalintaista asteikkoa, joista kysytään paikan päällä kaksi

Asteikot soitetaan neljän oktaavin alueelta kädet yhdessä.

Asteikkoja ei ilmoiteta etukäteen.

Kadenssit Oppilas valmistaa harjoitetuista asteikoista kadenssit kaikissa kolmessa käänöksessä

Prima vista Perustaso 2:n tasoinen kappale

Arvostelu 1 – 5 – uusittava

Lautakunta 2 + oma opettaja

Kesto arvosteluineen 45 minuuttia

Musiikkiopistotaso

YLEISET TAVOITTEET

Oppilas:

- omaksuu kehoystävälliset soitto- ja harjoittelutavat
- ymmärtää hyvän ergonomisen soittoasennon, kehonhallinnan ja kehon huoltamisen sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin merkityksen
- saa valmiuksia jatko-opintoihin sekä elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- saa valmiuksia teosten itsenäiseen harjoittamiseen
- kykenee hyödyntämään musiikin perusteissa opittuja tietoja ja taitoja soitossaan
- tutustuu aikamme musiikin soittotekniikoihin ja notaatioon
- kykenee soittamaan ulkoa
- kykenee hahmottamaan musiikillisia kokonaisuuksia

- saa kokemuksia esiintymistilaisuuksista
- ottaa osaa yhteismusisointiin
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- kuuntelee konserttiesityksiä ja äänitteitä
- tutustuu oman aikansa musiikkiin ja suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä esityksinä
- kehittää sävellys- ja improvisointitaitojaan

SISÄLTÖ

Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen. Soitetaan myös hajoitetusti.

Kromaattinen asteikko neljän oktaavin alueelta. Soitetaan myös hajoitetusti.

Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.

Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.

Suomalaista musiikkia.

Aikamme musiikkia.

Prima vista –soittoa.

Yhteismusisointia erilaisissa kokoonpanoissa.

Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä.

Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia mahdollisuuksien mukaan.

SUORITUS

Oppilas suunnittelee yhdessä opettajansa kanssa monipuolisen ohjelmakokonaisuuden, joka sisältää erityyppisiä sävellyksiä eri aikakausilta.

On suositeltavaa, että suoritus sisältää aikamme musiikkia.

Yhden sävellyksistä tulee olla laajamuotoinen.

Etydi tai etydinomainen kappale.

Asteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen lautakunnan valinnan mukaan.

Prima vista –tehtävä, joka vastaa vaikeustasoltaan perustaso 3:n ohjelmistoa.

On suositeltavaa, että ohjelma sisältää yhteismusisointia.

Oppilaalla on mahdollisuus myös improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen.

Ohjelma pyritään rakentamaan sellaiseksi, että se tuo monipuolisesti esiin oppilaan persoonallisia piirteitä.

ARVIOINTIKRITEERIT

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista ja auttaa oppilasta asettamaan tavoitteita ja saavuttamaan niitä. Monipuoliseen, jatkuvaan arviointiin sisältyy kannustavia ja rakentavia palautteen antamisen tapoja sekä ohjausta itsearviointiin.

Arvosana-asteikko

Erinomainen 5

Kiitettävä 4

Hyvä 3

Tyydyttävä 2

Hyväksytty 1

Uusittava

Tasosuoritukset arvioidaan asteikolla 1-5 / uusittava. Perustaso1 arvioidaan ilman arvosanaa, jolloin tasosuoritus on joko suoritettu tai uusittava.

Oppilaalle annetaan suullinen palaute kaikilta lautakunnan jäseniltä tai puheenjohtajan yhteenveto. Palaute pyritään antamaan oppilaan ikä- ja kehitysvaiheet huomioiden rakentavassa hengessä.

Oppilas saa kirjallisen arvioinnin kuten Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteet edellyttävät.

Tasosuoritusten arvosanat määritellään seuraavien kriteerien mukaisesti:

ERINOMAINEN 5

- teknisen osaamisen lisäksi virtuoosista ja loisteliasta
- tulkinnassa kypsempää musikaalisuutta kuin alemmissa arvosanoissa

KIITETTÄVÄ 4

- hyvin ja ehyesti esitetty ohjelmisto
- kaikki mennyt hyvin, kaikki osattu

HYVÄ 3

- perusteiltaan onnistunut tutkinto, jossa kuitenkin pientä epävarmuutta

TYYDYTTÄVÄ 2

- yleistä epävarmuutta

HYVÄKSYTTY 1

- hyvin epävarma suoritus, mutta musiikilliset muodot selvillä

Oppilasta ohjataan myös itsearviointiin, jossa keskitytään mm. seuraaviin seikkoihin:

- kurssin koettu suoritustaso suhteessa harjoitusprosessiin ja omiin odotuksiin
- mahdolliset kehityskohteet työskentelyssä (harjoittelu, soittotunnit) seuraaviin tehtäviin valmistauduttaessa
- tunteiden hallinta suoritustilanteessa

INSTRUMENTIN HALLINNAN ARVIOINTIKRITEERIT

PIANONSOITON ARVIOINTIA TEHTÄESSÄ KIINNITETÄÄN HUOMIOTA SEURAAVIEN TEKNISTEN, TULKINNALLISTEN JA TAITEELLISTEN ASIOIDEN HALLINTAAN:

- Soittoasento
- Esitysmerkkien ja yksityiskohtien huomioonottaminen
- Perusornamentit
- Dynamiikka ja nyanssit
- Rytmii
- Tempon valinta ja hallinta
- Äänen laatu ja sävyt
- Artikulaatio
- Fraseeraus ja musiikin muotoilu
- Musiikin muodot
- Tunnelma
- Esiintymistaito

- Persoonallisuus soitossa
- Yhteismusisointitaidot

Pianon vapaan säestyksen perustaso 1

Tavoitteet

Perustaso 1 on kaikille tarkoitettu opintojakso, joka sisältyy pianonsoiton perustason 1 ja 2 opintoihin.

Opintojaksossa tutustutaan vapaaseen säestykseen. Tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perustehoilla (I-IV-V7) reaalisointu- ja astemerkeistä sekä tutustuu musiikin kuulonvaraiseen tuottamiseen.

Sisältö

Harjoitellaan säestämään tutuissa sävellajeissa perusfunktioilla (I, IV, V7) 3/4-, 4/4- ja 6/8-tahtilajeissa. I- ja IV -asteella käytetään kolmisointua ja V -asteen sointuna dominanttiseptimisointua, josta voidaan jättää pois perusääni tai kvintti.

Melodioita ja säestyksiä harjoitellaan tuottamaan myös kuulonvaraisesti.

Tutustutaan improvisointiin.

Ohjelmistona käytetään kansan- ja lastenlauluja sekä muuta sopivaa ohjelmistoa.

Suoritus

A) Kadenssisoitto pianonsoiton perustaso 1 -suorituksen yhteydessä.

B) Säestystehtävä pianonsoiton perustaso 2 -suorituksen yhteydessä. Säestystehtävässä oppilas tuottaa kolmella perussoinnulla (I-IV-V7) kappaleen perusrytmiiä ilmentävän säestyksen. Melodian voi soittaa ensin ilman sointuja.

Arviointi

hyväksytty/uusittava